

ANTIGONE'DE ÖLÜM VE TANINMA

Ceyhun Akın CENGİZ, Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, ORCID:0000-0001-6929-1158, ceyhunakincengiz@gmail.com

Siyaset felsefesinde üzerinde durulan ‘tanınma mücadelesi’ probleminin kökeninde hayatta kalma çabasının olduğu görülmektedir. Ölüm- kalım meselesi olarak Hegel tarafından değerlendirilen tanınmayı bir varoluş sorunu şeklinde değerlendirmek mümkündür. Bu minvalde Sophokles’in ünlü tragedyası Antigone’nin, ölüm, varoluş ve tanınma çerçevesinde incelenebilecek yapıda olduğu düşünülebilir. Tanınmak belli özelliklerin başkalarına sunumu ve kabulü için mücadeleyi barındırır. İnsanın varoluşu belli bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Varolmak ve sınırlanmış olmak arasında doğrudan bir bağ mevcuttur. İnsan kendinin ne olması, nasıl anılması isteğine dair yönelimiyle benliğini oluşturmaktadır. Niteliklerinin sunumu olan ad (isim), nam, ün; bilinmesi isteneni açığa çıkarılmasıdır. Bilinçli varlıkların özelliklerinin belirlenmesinde, varoluşun önemli bir unsuru olan ölüm gerçeğiyle karşılaşılır. Ölüm insanın sınırlar dahilindeki oluşunu biçimlendirebilmede sevk edici etkiye sahiptir. Sonlu varlık olduğunun farkına varan, ölümle yüz yüze gelen insan kişisel bir anlatı geliştirme isteği duyar. Varoluşunu kimlikle, adla anlamlandırarak devam ettirme gayretine girer. Dolayısıyla bellek varoluşun devam ettirilmesini sağlayan yer görevini üstlenir. Bellekte yer almak amacıyla gösterilen uğraş, tanınmanın itici güçlerinden birisidir. Yunan mitolojisinde de ölüm ve bellek arasındaki ilişki görülebilir. Belleğin kişileştirilmiş hali Mnemosyne olan ve olmakta olan her şeyi bilmektedir ki böylece bellek varlığın bütününe ifade etmektedir. Ölüm dağılma, bozulma ve yok oluşla irtibatı yönüyle unutmaya bağlantılandırılır. Ölüm belleklerini yitirmişleri anlatmakta kullanılır. Hermes oğlunu ölümsüz kılmak adına ona hiç bozulmayacak bir bellek verir. Ölülerle kurulan ilişkiler anıtsal bir içerik kazanarak, yaşayanların varoluşunu anlamlı ve önemli kılmaktadır. Tragedyada ölen iki abisinden birisinin onurlandırılarak defin töreninin yapılması diğerininse aşağılanmak amacıyla gömülmemesini Antigone kabul etmez. Eski Yunan inancında kişinin ölümden sonra ruhunun rahat edebilmesi, gömülmesi ve ağıtının yakılmasıyla mümkündür. İktidarı ele geçiren dayısı Kreon bunu yasaklamıştır. Antigone ise yasağa başkaldırarak cenazeyi iki kez toprakla buluşturmayı başarır. O bir yandan abisinin varlığını onurlandırıp tanınırlığını devam ettirmeye çalışırken diğer taraftan da kendi tanınması adına uğraş verir. Babası Oedipus’tan gelen mirası, suçu reddetmektedir. Dini inancı uğruna mücadele ederken hem dünyevi iktidara karşı gelir hem de uğruna yaşamından dahi vazgeçebileceği idealleriyle kimliğini yeniden tanımlamaya ve böylece tanınmaya çalışmaktadır. Kavgası özel ve kamusal alanın bulanıklaştığını da anlatmaktadır. Dini inancı gereğince ve aile üyesi olması yönüyle savaşımı aynı zamanda eylemlerine siyasi içerik kazandırmaktadır. Antigone ayrıca bir kadının var olma, böylece tanınma çabasının verildiği bir eser olarak da okunabilmektedir. Zira o, erkeklere has olan ölüyü gömme işini üstlenmekte, iktidar sahibi Kreon’a kafa tutarak onun iktidarına meydan okumaktadır. Kadına dayatılan sınırları tanımaz. Onun kavgası bir varoluş mücadelesidir. Ölüm tanınmasında Antigone’nin dayanağı olmuş; ondan korkmamış hatta güç almıştır. Ölümü mihenk taşı görüp kendisini anlamlandırmak, kimliğini, kişiliğini belli bir niteliksel bütünlükte oluşturup bellekte yer almak için uğraş vermiştir. Bu sunumda Antigone’nin tanınma mücadelesi ölüm ve varoluş bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antigone, Tanınma, Ölüm, Mücadele, Kadın.